Lecția 8 · Principii ale recunoașterii identității și diversității: dezvoltarea identității culturale proprii; acceptarea și respectarea diversității; valorizarea pozitivă a diferențelor

Introducere

Cum e să ajungi într-o clasă nouă, într-o țară nouă, unde nu cunoști pe nimeni? Și cum e să fii colegul care îl vede intrând pe ușă? În această lecție privești prima zi de școală a unui băiat venit din Nigeria cu ochii a șase pălării diferite și descoperi regulile după care oamenii își păstrează identitatea și îi primesc, în același timp, pe cei diferiți de ei.

În această lecție vei descoperi

– ce sunt valorile și principiile societății interculturale;
– ce înseamnă să-ți dezvolți identitatea culturală;
– ce înseamnă să accepți și să respecți diversitatea;
– de ce diferențele dintre oameni sunt o bogăție.

Un elev român într-o țară nouă

1. Ai aflat că într-o societate interculturală oamenii trăiesc împreună, nu doar unii lângă alții. Dar după ce reguli?

2. Urmărește un scurt video: *Cum să-ți construiești o identitate deschisă*. Ce se întâmplă cu identitatea unui elev român mutat în străinătate, dacă se închide și dacă se deschide?

3. Devine el mai puțin român dacă învață și obiceiurile noii țări? De ce?

4. Întrebarea lecției: cum ne păstrăm identitatea și îi primim, în același timp, pe cei diferiți de noi?

Pălăriile gânditoare: prima zi a lui Aakif

Cazul. Aakif are 12 ani și este din Nigeria. De curând, s-a mutat împreună cu familia lui în România. În prima zi de școală, Aakif s-a îmbrăcat în costum național românesc și a fost foarte încrezător că își va face prieteni noi. Contrastul dintre culoarea pielii sale și costumul popular a stârnit mai multe reacții în noua sa clasă. Au fost colegi care s-au mirat, dar cei mai mulți l-au salutat, zâmbind respectuos. A fost invitat să își aleagă un loc în bancă și întrebat care sunt materiile sale preferate, ce îi place să facă în timpul liber sau dacă vrea să se înscrie în echipa de fotbal a școlii. La sfârșitul orelor, Aakif a mărturisit doamnei diriginte că este optimist în legătură cu viitorul său în noua școală.

Pălăriile. Clasa privește prima zi a lui Aakif cu ochii a șase pălării. Fiecare grupă gândește doar „cu pălăria ei”:

Pălăria	Întrebarea
Pălăria albă — faptele	Ce știm sigur despre Aakif și despre prima lui zi de școală? Doar faptele, fără păreri.
Pălăria roșie — sentimentele	Ce a simțit Aakif dimineața, când a intrat în clasă, și ce a simțit seara? Dar colegii lui, când l-au văzut?
Pălăria neagră — riscurile	Ce s-ar fi întâmplat dacă clasa ar fi râs de el sau l-ar fi lăsat singur în bancă? Cum s-ar fi purtat Aakif de a doua zi?
Pălăria galbenă — câștigurile	Ce câștigă clasa din venirea lui Aakif? Ce poate învăța de la el?
Pălăria verde — ideile	Ce ar putea face clasa, din a doua zi, ca Aakif să se simtă acasă, fără să-și uite țara? Dar Aakif, ca să-i cunoască pe colegi?
Pălăria albastră — concluzia	Ce ne arată prima zi a lui Aakif despre felul în care trăim împreună cu cei diferiți de noi? Aakif a venit în costum popular românesc: și-a renegat identitatea sau a îmbogățit-o?

Din răspunsurile tuturor pălăriilor descoperim cele trei principii din secțiunile de mai jos.

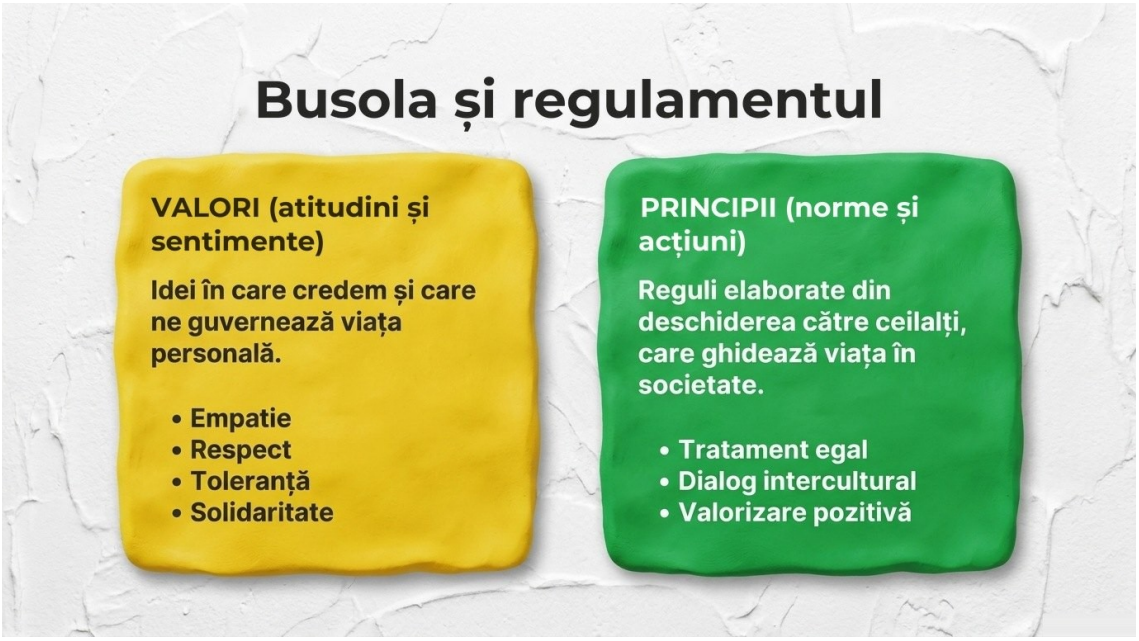
1. Valorile și principiile societății interculturale

Orice cultură se ghidează după un set de valori, de calități individuale și colective considerate a fi corecte și spre care tind, în general, toți membrii societății. Aceste valori le orientează atitudinile și comportamentele în viața de zi cu zi.

Definiții
Valorile sunt calități ale lucrurilor, ale comportamentelor, considerate importante, de dorit, de către o persoană sau de o comunitate.
Principiile reprezintă reguli sau norme care orientează acțiunile oamenilor, în conformitate cu valorile lor.

În acord cu valorile, oamenii își stabilesc reguli de comportament, numite principii. De exemplu, dacă apreciați toleranța, nu veți respinge niciodată o persoană diferită de voi prin rasă, origine, limbă, religie sau prin obiceiuri, dacă acest specific al ei nu încalcă drepturile omului. Nu există valori superioare sau valori inferioare, în funcție de cultura care le-a generat.

Principiile societății interculturale sunt: dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității, valorizarea pozitivă a diferențelor, tratamentul egal, solidaritatea, incluziunea socială și dialogul intercultural. Fiecare principiu are lecția lui. Azi le învățăm pe primele trei, care privesc recunoașterea identității fiecăruia și a diversității dintre oameni.

Valorile sunt busola, principiile sunt regulamentul.

2. Dezvoltarea identității culturale proprii

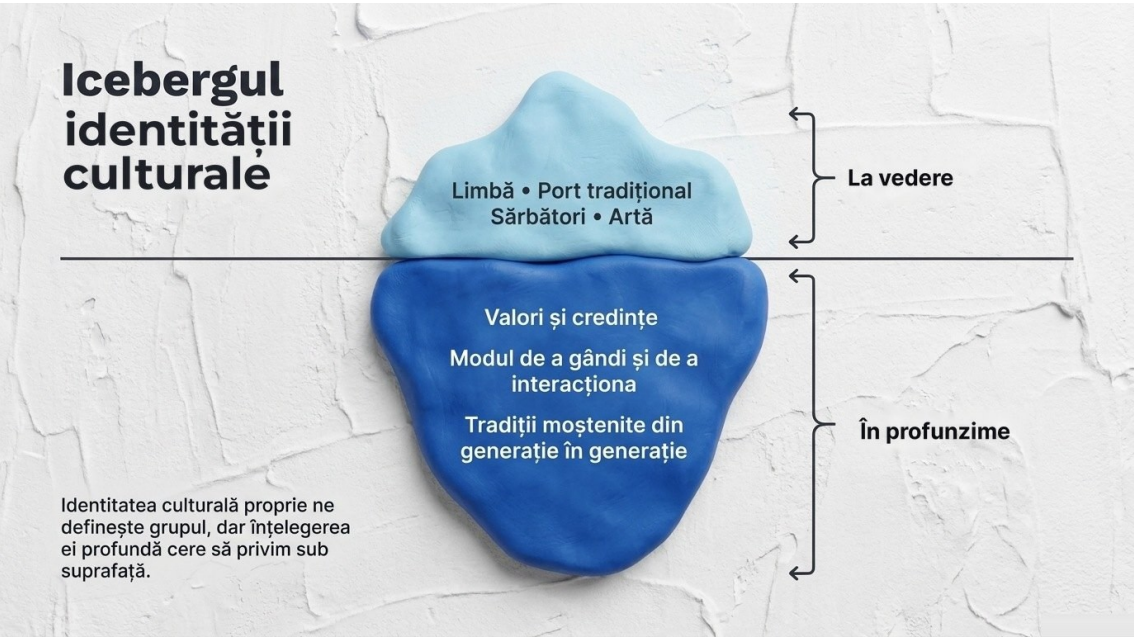
Identitatea culturală proprie reprezintă ansamblul trăsăturilor și al elementelor care definesc sau diferențiază un grup de indivizi aparținând unei culturi de alte grupuri care au culturi diferite. Printre elementele ei de bază se numără limba, etnia, religia, tradițiile și obiceiurile, toate acestea necesitând a fi tratate cu respect.

Definiție

Dezvoltarea identității culturale presupune cunoașterea propriei moșteniri culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor specifice locului căruia simțim că îi aparținem, precum și perpetuarea și îmbogățirea acestora.

Într-o societate interculturală, se recunoaște dreptul fiecăruia la identitate culturală proprie, la folosirea limbii materne, la păstrarea credinței, tradițiilor și obiceiurilor. Identitatea culturală proprie se dezvoltă pe parcursul întregii vieți: o cunoaștem, o practicăm, o îmbogățim, ne deschidem spre alte culturi și o transmitem mai departe.

Identitatea deschisă își păstrează rădăcinile și se îmbogățește prin contactul cu alte culturi. Identitatea închisă se apără de ceilalți și îi privește pe cei diferiți ca pe o amenințare. Cine își cunoaște bine cultura nu se teme de celelalte: le poate cunoaște și poate împrumuta de la ele fără să-și piardă rădăcinile.

Icebergul identității culturale: unele lucruri se văd, altele stau sub suprafață.

3. Acceptarea și respectarea diversității

Fiecare dintre noi își dorește să fie acceptat așa cum este, indiferent de culoarea pielii, de gen, de religie sau de cultura din care provine. Avem nevoie de respect pentru ideile și comportamentele noastre, atâta timp cât ele nu încalcă drepturile semenilor noștri.

Definiţii
Acceptarea diversității este un act de acord în privința manifestării diferențelor dintre oamenii din culturi diferite.
Respectul reprezintă sentimentul de stimă, de recunoaștere și de considerație față de altcineva, indiferent de locul din care provine, de culoarea pielii, de limba vorbită.

Într-o societate interculturală, se înțelege faptul că există mai multe culturi, că propria cultură este una dintre ele și că celelalte culturi sunt la fel de valoroase ca propria cultură. Cine acceptă nu îi cere celuilalt să se schimbe ca să fie primit. Acceptarea nu înseamnă să fii de acord cu tot ce face celălalt și nici să renunți la ale tale.

Din lege
Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 1: Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.
Consecință: respectul se datorează oricărui om, pentru că toți oamenii sunt egali în demnitate.

4. Valorizarea pozitivă a diferențelor

Definiție
Valorizarea pozitivă a diferențelor înseamnă a pune accentul pe „partea bună” a diferențelor culturale: oamenii au ce învăța unii de la alții.

Tradițiile și obiceiurile altora sunt înțelese ca fapte culturale care îmbogățesc cultura întregii comunități. Oamenii se pot completa unii pe alții și, împreună, au mai multe resurse pentru a rezolva problemele comunității. Împreună, beneficiile tuturor sunt mai mari.

Atitudinile față de cei diferiți se așază pe o scară: de la respingere („Nu-l vreau aici”), la toleranță („Nu-mi place, dar îl las în pace”), la acceptare, la respect și, în vârf, la valorizare („Am ce învăța de la el”). Fiecare treaptă adaugă ceva celei de dinainte.

Treapta	Ce gândesc
respingerea	„Nu-l vreau aici.”
toleranța	„Nu-mi place, dar îl las în pace.”
acceptarea	„Are dreptul să fie diferit.”
respectul	„Îl prețuiesc ca om.”
valorizarea	„Am ce învăța de la el.”

Scara atitudinilor.

Rândul meu. Cum ne păstrăm identitatea și îi primim, în același timp, pe cei diferiți de noi? Răspunsul îl găsești în cele patru secțiuni: ne cunoaștem și ne prețuim cultura, fără să ne închidem; îi acceptăm pe ceilalți așa cum sunt, îi respectăm și învățăm de la ei. Așa, diferențele devin o bogăție pentru toți.

Rezumat

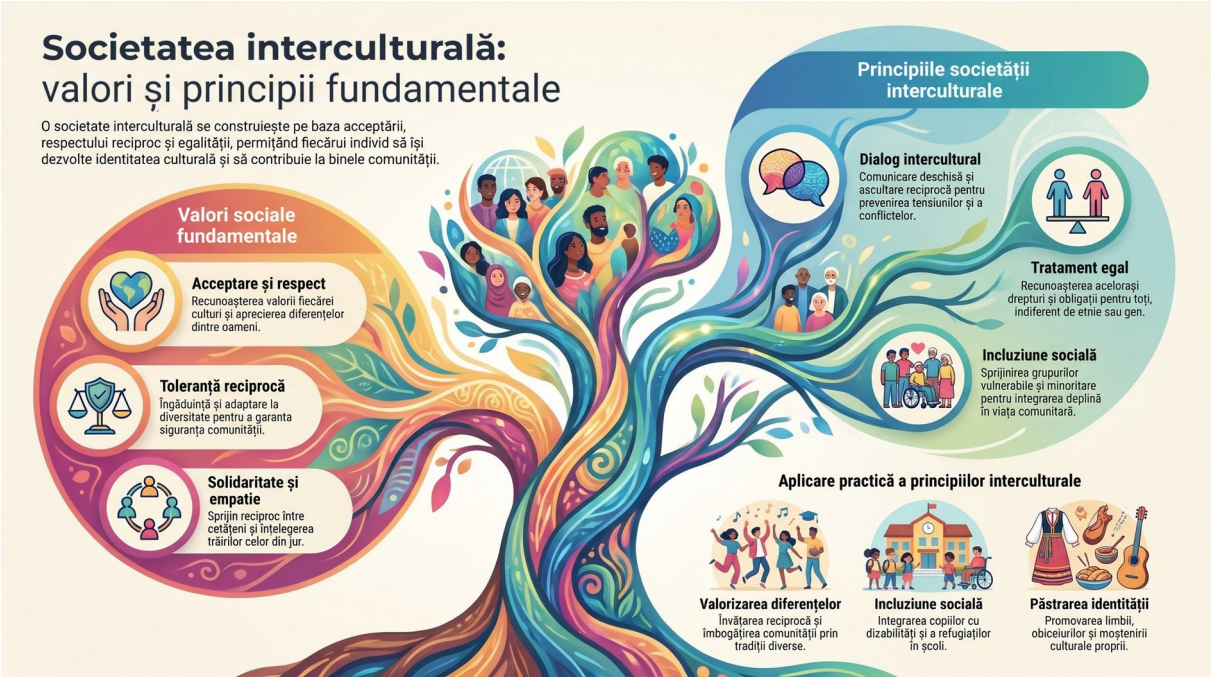
1. Valorile sunt calitățile pe care le prețuim; principiile sunt regulile de purtare care decurg din ele. Societatea interculturală are șapte principii.

2. Dezvoltarea identității culturale proprii înseamnă să-ți cunoști, să-ți păstrezi și să-ți îmbogățești cultura; identitatea deschisă își păstrează rădăcinile și se îmbogățește prin contactul cu alte culturi.

3. Acceptarea diversității este acordul cu dreptul celuilalt de a fi diferit, fără să-i ceri să se schimbe; respectul este stima și considerația față de altcineva, indiferent de unde vine.

4. Valorizarea pozitivă a diferențelor pune accentul pe „partea bună” a diferențelor: avem ce învăța unii de la alții.

5. Atitudinile față de cei diferiți se așază pe o scară: respingerea, toleranța, acceptarea, respectul, valorizarea.

Societatea interculturală: valorile și principiile ei, pe care le vom învăța în această unitate.

Verifică-te

1. DA sau NU. Răspunde: *a) Diversitatea trebuie să fie însoțită de respect și acceptare a diferențelor. b) A accepta pe cineva înseamnă a-i cere să devină ca tine. c) Acceptarea diferențelor culturale depinde de fiecare dintre noi. d) Identitatea culturală se primește o dată pentru totdeauna și nu se mai schimbă.*

2. Alege valorile. Care dintre acestea contribuie la un mediu intercultural: succesul personal, respectul reciproc, competiția, toleranța, bogăția, acceptarea diferențelor, punctualitatea? Argumentează pentru una.

3. Treapta potrivită. Pe ce treaptă a scării se află: a) Ioana învață de la colega ei un cântec în limba maghiară; b) Radu nu râde de accentul colegului nou, dar nici nu vorbește cu el; c) Mara îl apără pe colegul de care se râde?

Din lege

Din lege
Constituția României, art. 1 alin. (3): România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.
Consecință: demnitatea omului și libera dezvoltare a personalității — din care face parte și identitatea culturală — sunt valori pe care Constituția le garantează.

Știai că

Știai că?
Limba română are cuvinte venite din limbile popoarelor cu care românii au trăit alături: din maghiară — oraș, gând, chip; din turcă — cafea, ciorbă, cioban, papuc; din slavă — prieten, a iubi; din germană — chelner, șnițel. Fiecare dintre aceste cuvinte este urma unei întâlniri între oameni diferiți.
Gândește-te: ce ne arată aceste cuvinte despre diferențele dintre culturi — ne sărăcesc sau ne îmbogățesc?